

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за 2008. годину

Увод	2
Активности Народне банке Србије у 2008. години	2
Тржиште осигурања	2
Општи показатељи	2
Учесници на тржишту	5
Структура портфеља осигурања	6
Билансна сума и билансна структура.....	9
Показатељи пословања.....	12
Закључак	17

Увод

Законском регулативом надзор над целокупним финансијским сектором поверен је Народној банци Србије. У 2008. години овај сектор је чинило 34 банке, 24 друштва за осигурање, 17 даваоца финансијског лизинга и 10 доброволјних пензионих фондова.

Активности Народне банке Србије у 2008. години

Народна банка Србије је 2005. године дефинисала и обелоданила свој стратешки циљ у области осигурања за период 2006. до 2009. године - креирање и одржавање сигурног и стабилног тржишта осигурања ради

заштите интереса осигураника и корисника осигурања и обезбеђивања услуга и производа осигурања на квалитетан и транспарентан начин. У складу са стратешким циљем Сектор за послове надзора над обављањем делатности осигурања је у 2008. години наставио да усмерава своје активности у више праваца истовремено и то на: очување стабилности сектора осигурања, предузимањем мера и континуираним надзором; стварање услова за даљи развој

овог сектора, доношењем подзаконске регулативе, засноване на Директивама Европске уније и међународне праксе и повећањем транспарентности рада НБС и друштава; даљи развој функције супервизије у складу са међународним стандардима и принципима IAIS-a, базиране на процени ризика и уз континуирану едукацију актуара и запослених.

Тржиште осигурања

Општи показатељи

Светско макроекономско окружење у 2007. години карактерише нешто мањи економски раст у већини земаља, као и инфлација у порасту. Глобални раст (раст на светском нивоу) бруто домаћег производа у тој години од 3,8% је и поред утицаја америчке хипотекарне кризе, био изнад просечног десетогодишњег раста од 3%. Успоравање привредне активности било је најизраженије у USA и Јапану, док је Европа била

мање погођена. Са друге стране економије земаља у развоју (група у коју спада Србија) расла је по стопи од 7,3%.

Стопе инфлације у свету почеле су да значајно расту од трећег квартала 2007. године, посебно у земљама у развоју, што је последица раста цена хране и енергената.

У 2007. хипотекарна криза није значајно утицала на тржиште животних осигурања. Њихов развој се наставио, тако да на светском нивоу бележе реалан раст од 5,4%, што је изнад дугогодишње стопе раста. Наведени пораст је резултат повећања интересовања за производе ових осигурања.

Неживотна осигурања бележе позитиван реалан раст од 0,7% захваљујући највећим делом расту неживотних осигурања већем од десетогодишњег просека на тржиштима у развоју¹, док премија у индустријским земљама бележи пад.

Највећу остварену премију на светском нивоу имају USA са учешћем од 30,3%. Само три земље: USA, Велика Британија и Јапан покривају више од половине светског тржишта. Србија је на 67. месту у свету са 833 мил. USD.

Сектор осигурања у Србији је неразвијен и, по степену развијености, налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања - однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

Учешће премије у БДП у 2007. у Србији у односу не неке европске земље, у %			
	Живот	Неживот	Укупно
Велика Британија	12,6	3,0	15,7
Швајцарска	5,7	4,6	10,3
Немачка	3,1	3,6	6,6
Грчка	1,0	0,9	1,9
Просек групе¹	1,45	1,30	2,75
Словенија	1,8	3,8	5,7
Чешка	1,5	2,2	3,7
Мађарска	2,0	1,6	3,5
Хрватска	0,9	2,4	3,3
Србија	0,2	1,7	1,9
Румунија	0,3	1,4	1,8
Турска	0,2	1,5	1,7

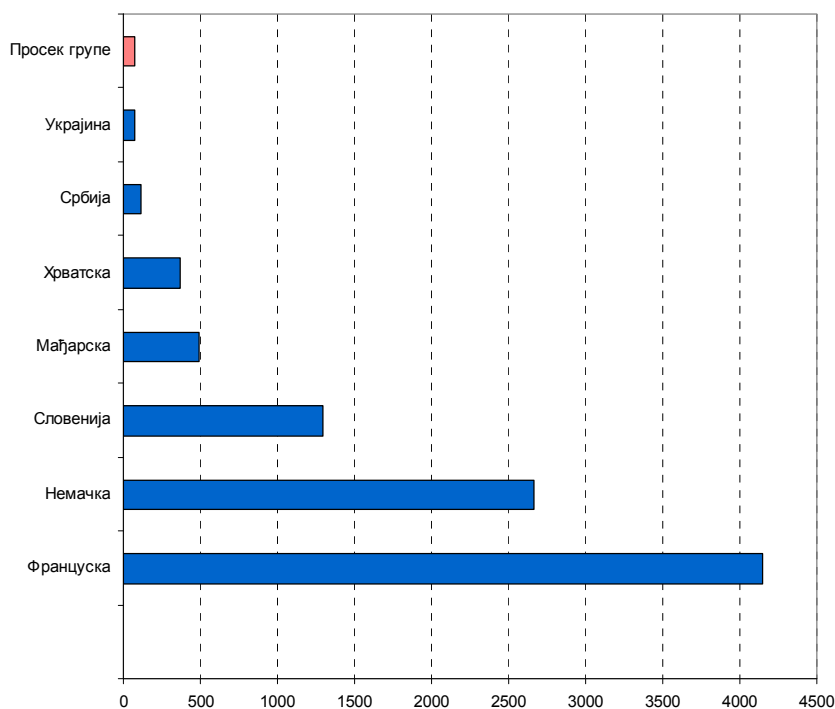
Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2008.

¹ Према методологији Swiss Re-а ову групу земаља у развоју, у коју је сврстана Србија, чине између осталих и Словенија, Чешка, Мађарска, Пољска, Хрватска, Русија, Бугарска, Румунија, Кина, Мароко, Тунис и др.

Наиме, према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2007. год. од 1,9% (у 2004. год. 1,6%) Србија је на 66. месту на свету, док овај показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи чак 8,76%. Међутим, у поређењу са групом у коју је сврстана Србија, чији је просек 2,75%, може се закључити да је на задовољавајућој позицији, обзиром да Грчка бележи идентичан ниво овог показатеља, док се земље као што су Румунија, Турска и Лихтенштајн налазе иза Србије.

Према премији по становнику у 2007. год. од 113 USD или 77 евра (у 2004. год. 52 USD односно 38 евра) Србија заузима тек 64. место у свету, а исти показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи 2.982 USD. На првом месту је Велика Британија са 7.171 USD, а следе Ирска и Швајцарска, док Словенија са 1295 USD и Хрватска са 371 USD заузимају 28. односно 42. место. Просечна премија по становнику групе којој припада Србија износи 72 USD.

**Премија по становнику у 2007. год. у неким европским земљама
у USD**

Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2008.

Развој тржишта осигурања у Србији мерен растом премије показује позитиван тренд. Укупна премија у 2008. год. у односу на премију у 2007. год. порасла је за 16,5%, што уз раст цена на мало од 6,8% (односно просечан раст цена на мало од 10,9%) говори о реалном порасту укупне премије осигурања.

У укупном финансијском сектору (банке, лизинг осигурање, и добровољни пензиони фондови) осигурање по капиталу и броју запослених заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2008. год. која је износила 1989 млрд. дин. банке учествују са 89,3%, а друштва за осигурање су на трећем месту са 4,3%, што је благо повећање у односу на претходну годину.

Учешће у укупном финансијском сектору, у % ¹⁾														
	Банке				Лизинг				Осигурање				ДПФ	
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2007	2008
Билансна сума	88,8	90,4	90,2	89,3	5,9	5,3	5,5	6,2	5,3	4,3	4,1	4,3	0,18	0,23
Капитал	85,8	89,8	91,5	93,0	1,5	1,6	1,6	1,4	12,7	8,6	6,9	5,6	0,0	0,0
Број запослених	77,1	77,3	74,5	72,2	1,0	1,1	1,2	1,2	21,9	21,7	23,9	26,2	0,5	0,5

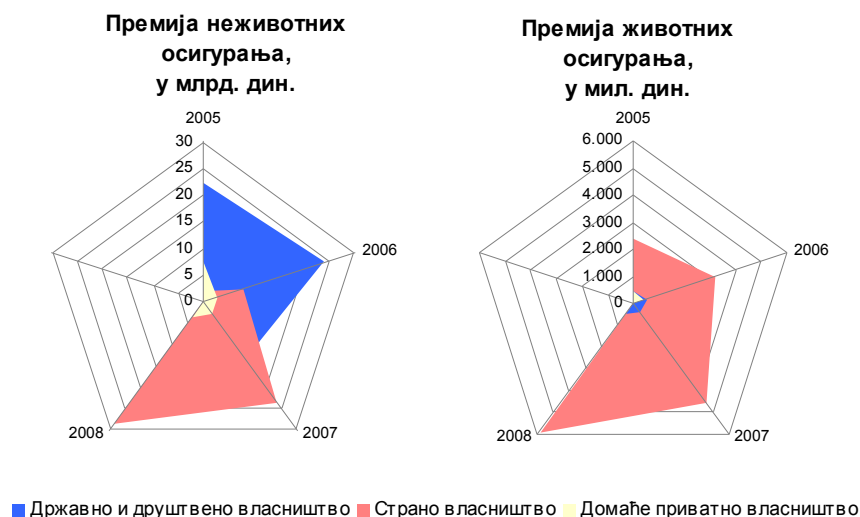
¹⁾ У 2006. години обухваћен и 1 добровољни пензиони фонд.

Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

Број друштава за осигурање у Србији је порастао са 20 у 2007. години на 24 у 2008. години, од којих се 20 искључиво бавило пословима осигурања, 3 друштва само пословима реосигурања, док 1 друштво и пословима осигурања и реосигурања. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бавило се 6 друштва, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а и животним и неживотним осигурањем 6 друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала од 24 друштва за осигурање у 2008. години 17 је у већинском страном власништву, 7 друштава је у домаћем, од којих је једно друштво у државно-друштвеној својини, а 6 друштава су у приватној својини.

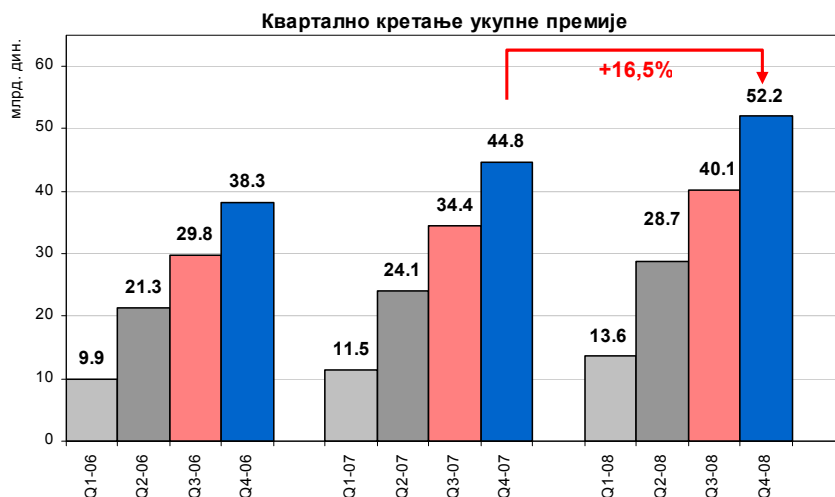
Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем green field лиценци, друштва за осигурање у страном власништву повећавају и раније забележено преовлађујуће учешће у премији неживотних осигурања са 59,1% у 2007. години на 61% у 2008. години, укупној имовини са 58,6% на 61,2%, задржавајући при том учешће у премији животних осигурања на истом нивоу од 92,6%, као и учешће у броју запослених од 70%.

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествује 11 банака које су добиле дозволу за обављање послова заступања, 65 правних лица, 122 физичка лица-предузетника, једна туристичка агенција, као и 8.190 физичких лица која су добила овлашћење за заступање односно посредовање у осигурању.

Структура портфела осигурања

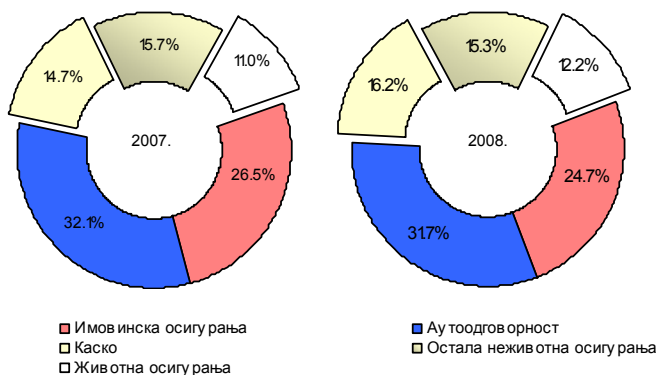
У 2008. год. друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 52,2 млрд.дин. (589 мил. евра или 830 мил. USD), што представља 16,5% пораста у односу на претходну годину, када је износила 44,8 млрд.дин.

У структури премије у 2008. год. учешће неживотних осигурања износило је 87,8%, док се учешће животних осигурања повећало са 11% у 2007. год. на 12,2% у 2008. години, захваљујући оствареном високом порасту од 28,5% у односу на претходну годину (уз пораст премије неживотних осигурања од 15,1%).

У структури укупног портфела само пет врста неживотних осигурања и то: осигурање од последица незгоде, осигурање моторних возила, осигурање имовине од пожара и драгих опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са скоро 80%. Аутоодговорност која је у 2006. години преузела водеће учешће од имовинских осигурања, задржава га и у 2008. години са 31,7%, док имовинска осигурања настављају да смањују своје учешће у 2008. години на 24,7%. Иза имовинских осигурања по учешћу следи осигурање моторних возила – каско, врста осигурања са најзначајнијим повећањем учешћа са 14,7% у 2007. години на 16,2% у 2008. години, уз пораст премије од 27,9% у односу на 2007. години.

Укупна премија према врстама осигурања
у 2007. год. и 2008. год.

Као и претходних година, значајан годишњи пораст премије у групи неживотних осигурања у 2008. години бележи и добровољно здравствено осигурање (22,9%), код кога се уочава такође и раст учешћа са 3,9% у 2007. год. на 4,1% у 2008. год. Имајући у виду, с једне стране узлазни тренд ове врсте осигурања у протеклом периоду и, с друге стране уређивање ове области ступањем на снагу нове регулативе крајем 2008. године према којој друштва за осигурање имају обавезу усклађивања свог пословања у 2009. години, може се реално очекивати појава нових пакета добровољног здравственог осигурања.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у укупној премији, другу 4 друштва са учешћем мањим од 15% и трећу 14 друштава са мање од 3%, указује на настављање тренда смањења концентрације портфеља, започетог у 2005. години, да би у 2007. години, кад је концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом (1523) први пут била умерена, са даљим смањењем у 2008. години кад је овај индекс износио 1433.

Трећина укупног броја друштава за осигурање која се баве пословима осигурања (група I и II) покрива 88,6% тржишта.

Учешће друштава за осигурање у укупној премији према реег групама ¹⁾						
Група		2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
I	Учешће у %	74.2	64.9	63.4	59.0	69.6
	Број друштава за осигурање	2	2	2	2	3
II	Учешће у %	11.8	21.5	21.6	22.1	19.0
	Број друштава за осигурање	3	4	3	2	4
III	Учешће у %	14.0	13.6	15.1	18.8	11.4
	Број друштава за осигурање	15	11	10	14	14
¹⁾ Без друштава која се баве пословима реосигурања. Извор: Народна банка Србије						

Занимљиво је да највећи део укупне премије посматрано по наведеним групама како неживотних осигурања у 2008. години – 73,8%, тако и укупне премије животних осигурања – 38,7% припада првој групи ранжираних друштава.

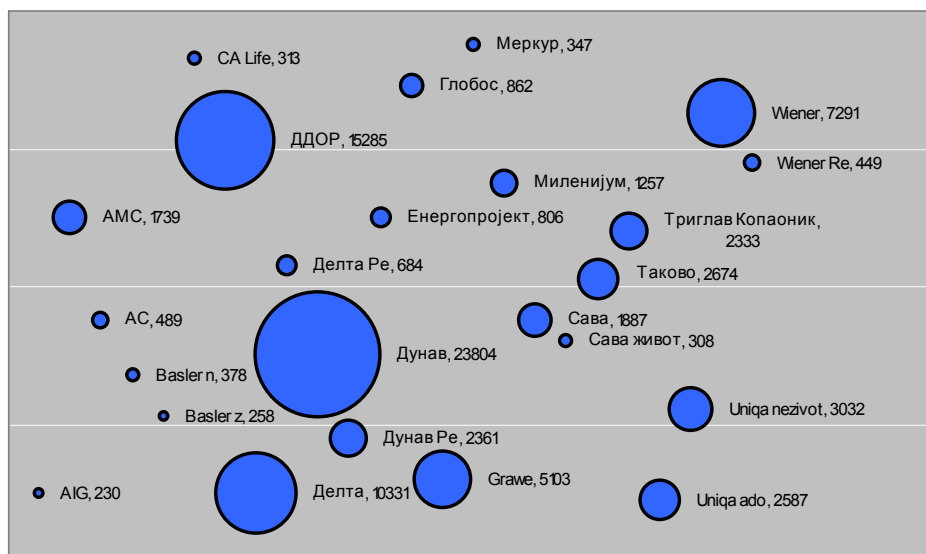
Посматрано према власништву удео друштава која су у већинском страном власништву бележе раст како у укупној премији неживотних осигурања са 3,8% у 2004. год. на чак 61% у 2008. години, тако и у укупној премији живота свих друштава са 68,7% у 2004. год. на 92,6% у 2008. години.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, у поређењу са 2007. годином, повећан је у 2008. години за 20,1%, односно са 70,6 млрд.дин. на 84,8 млрд.дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31.12. 2008.
у мил. дин.

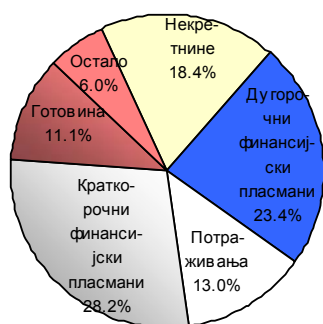
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31.12.2008. године, 41,5% односи се на сталну имовину (од чега 22,5% на некретнине, а 18,3% на дугорочне финансијске пласмане), док се 58,5% односи на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 27,2%, а на потраживања по премијама 12%).

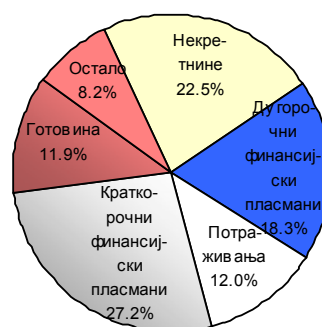
У поређењу са 2007. год. када је учешће сталне имовине износило 42,6% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 23,4%, а некретнина 18,4%), а учешће обртне имовине износило 57,4% (од чега краткорочни финансијски пласмани 28,2%, а потраживања по премијама 13%), може се закључити да се структура активе није значајније променила, осим кретања дугорочних пласмана узрокованих стањем на берзанском тржишту.

Највеће учешће у активи у последње две године, имају краткорочни финансијски пласмани и то на дан 31.12.2008. године 27,2%, са растом од 15,9% у односу на претходну годину, за разлику од 2004. и 2005. године када су највеће учешће имале некретнине, постројења и опрема.

**Структура aktive
на дан 31. 12. 2007.**

**структура aktive
на дан 31. 12. 2008.**

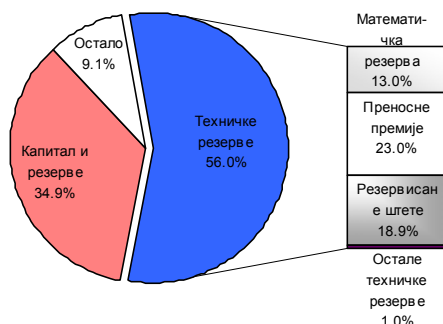

Структура пасиве

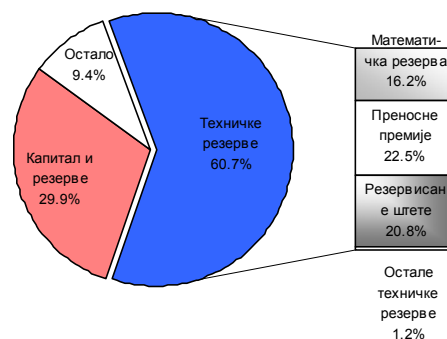
У структури пасиве на дан 31.12.2008. године техничке резерве исказују учешће од 60,7%, а капитал и резерве 29,9%.

У 2008. години се наставља тренд повећања учешћа издвајања средстава у техничке резерве започет у 2005. години, када је учешће техничких резерви износило 49,3%, а капитала и резерви 40,1%. Док капитал бележи нешто успоренији раст са 24,7 млрд. динара у 2007. години на 25,3 млрд. динара у 2008. години, техничке резерве у посматраном периоду бележе раст од 30,3% и то са 39,5 млрд.дин. на 51,5 млрд.динара, при чему највећи пораст у структури ових резерви је имала математичка резерва са стопом од 49,5%, а значајан је и пораст резервисаних штета од 31,8%, што је резултат у 2007. години подзаконском регулативом уведених критеријума за резервацију штета и континуираног надзора адекватности тих резерви и предузетих мера.

**Структура пасиве
на дан 31.12. 2007.**

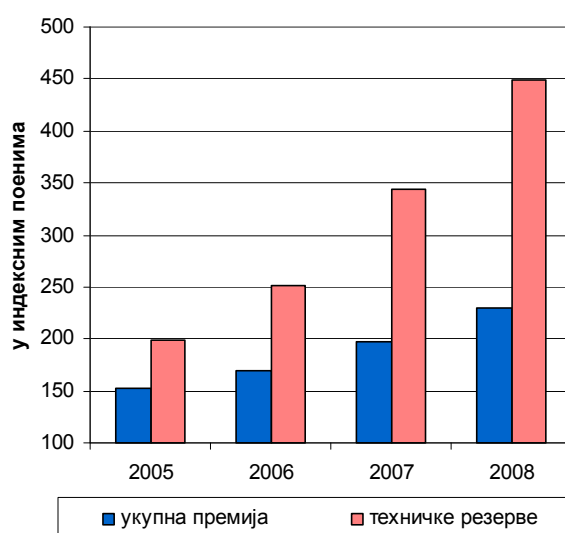

**Структура пасиве
на дан 31.12. 2008.**

Значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања је и кретање техничких резерви и укупне премије. Наредни графикон, у коме је као базна година посматрања 2004. година, говори у прилог знатно бржег раста техничких резерви од укупне премије, обзиром на прихватање праксе осигуравача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајнијој мери штите интересе осигураника и корисника осигурања.

**Кретање укупне премије и техничких резерви,
2004=100**

Показатељи пословања

Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 31.12.2008. год. у Србији је износила 12,2 млрд. динара, а гарантна резерва 21 млрд. динара, при чему је раст маргине, који зависи од кретања премије, прилива капитала нових друштава за осигурање, био значајно наглашенији. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 171,44%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 157,95%.

Способност друштва да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и односом **премије у самопридржају и укупног капитала**. За друштва која се баве пословима *неживотних осигурања* премија у самопридржају представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића се користи укупан капитал, односно његови делови.

И поред тога што је као последица бржег пораста премије од пораста капитала друштава за осигурање учешће премије у самопридржају у укупном капиталу је у 2008. години на нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* износило 212,51%, док је у 2007. години износило 179%, гарантна резерва је била значајно изнад маргине солвентности, што значи да солвентност није била угрожена.

Однос **укупног капитала и техничких резерви** друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* иако благо смањен са 33,36% у 2007. години на 29,6% у 2008. години и даље је на стабилном нивоу. На поменуто смањење утицао је раст техничких резерви животних осигурања (које су порасле за 39%), а што је условљено растом обима уговарања животних осигурања у претходном периоду. Вредност наведеног односа у 2008. години указује на постојање „резерве“ од око 30% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

Квалитет имовине

У циљу стабилизације тржишта осигурања, које је у 2004. години карактерисало одсуство сигурности улагања средстава и неизмиривање обавеза према осигураницима од стране једног броја друштава, осим перманентних контрола приступило се успостављању критеријума за улагање средстава осигурања, пре свега техничких резерви и критеријума за процену билансних позиција.

Наведене активности су утицале на побошање квалитета активе друштава за осигурање. Наиме, посматрано према **учешћу нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи** друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, које у 2007. и 2008. години респективно износи 38,62% и 44,22%, као и према овом учешћу у 2005. години, када је овај показатељ износио чак 61,53%, способност друштава да измире своје обавезе је, и поред повећања учешћа наведених облика улагања у 2008. години, на задовољавајућем нивоу, обзиром да се од наведених 44,22% на некретнине, које је у 2008. години карактерисала добра утрживост и раст вредности односи чак 28%.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће је смањено са 15,62% у 2007. години на 10,16% у 2008. години. На позитивну промену вредности овог показатеља у 2008. години у односу на 2007. годину у овим друштвима утицао је номинално већи раст укупне активе од раста наведених облика активе.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити са проблемом немогућности извршења својих обавеза према осигураницима.

Прописивање правила за процену билансних позиција и контрола исплате штета друштава спроведене од стране НБС, као и побољшање пословне праксе од стране друштава (исплата штета, а не компензација штета са дугујућом премијом) узроковали су позитивна кретања односа **потраживања за премију и укупне уговорене премије**.

Наиме, док је овај показатељ на нивоу свих друштава која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* у 2004. години износио 23,88% (што је указивало на склоност друштава да по сваку цену одобравају одложено плаћање премије ради остваривања краткорочних циљева, као и на „надувавање“ активе друштава), у 2007. и 2008. години износи 13,18%, односно 13,66%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији је смањено са 19,57% у 2007. години на 13,54% у 2008. години.

Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе

У циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства улаже зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања.

У друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања у 2008. години је приметна нешто слабија покривеност техничких резерви у односу на 2007. годину. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у 2008. години износи 90,41%, док је у 2007. години износила 96,45%, што се тумачи кретањима берзанских индекса крајем 2007. године и током 2008. године. Показатељ који узима у обзир и диверсификацију пласмана у различите облике у 2008. години износи 90,35%, а у 2007. години 91,99%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе, као и покривеност техничких резерви прописаним облицима активе уз уважавање диверсификације пласмана у 2008. години су задовољени и у истом су износу од 100,30%.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у 2008. години највећим делом биле су покривене депоновањем код банака са 30%, готовином са 20%, потраживањима за недоспеле премије са 12%, државним хартијама од вредности са 10% и акцијама којима се тргује на тржишту са 7%. У структури покрића техничких резерви животних осигурања најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 71%, а затим следи депоновање код банака са 19%.

Имајући у виду утицај актуелне кризе на берзу, као и могући утицај на вредност улагања друштава за осигурање, Народна банка Србије је донела Одлуку о привременим мерама за очување финансијске стабилности којом су повећани лимити улагања у техничке резерве друштава за осигурање у депозите банака са 30 на 35% односно са 35 на 40% за животно односно неживотно осигурање, респективно, и изменила услове које трерба да испуњавају акције у које се врши улагање средстава.

Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем се врши тзв. изравнавање ризика и заштита осигуравача од великих или масовних штета, које могу угрозити пословање друштва. За део ризика који остане у самопридржају друштва,

као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Удео **меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији** указује на обим пренетих ризика у реосигурање и саосигурање. Посматрано од 2004. до 2008. године овај показатељ бележи стабилне износе, крећући се око 90% и 91% у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*.

Посматрано по врстама осигурања проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова и осигурању ваздухоплова, иза којих следе осигурање трошкова правне заштите, осигурање финансијских губитака, осигурање јемства, осигурање имовине од пожара и других опасности и осигурање од опште одговорности, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у наведеном периоду креће око 99%. Високе вредности овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатни већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигуравача.

Профитабилност

Меродавни технички резултат у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне техничке премије у самопридржају) за сектор осигурања у Србији, као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање у 2008. год. износи 78,11% и повољнији је у односу на 2007. годину кад је износио 84,18%.

Неповољан технички резултат у самопридржају у 2008. години остварен је код осигурања моторних возила - 101,77% (с тим да је повољнији у односу на 2007. годину кад је износио 105,41), као и код осигурања пловних објеката – 116,25%, углавном као резултат адекватнијег резервисања за настале штете.

Однос нето резултата и укупне активе (РОА) као мера приноса на укупну активу у 2008. години, оствареног ангажовањем средстава у пословима осигуравања, инвестирања и др. у односу на претходну годину бележи сличан износ у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*. Наиме вредност овог показатеља у 2008. и 2007. години је на нивоу од око 3%.

У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања је у 2008. забележен негативан нето резултат па вредност овог показатеља

износи -0,44%. Овакав резултат условљен је почетком експанзије² уговарања животних осигурања коју у првим годинама карактеришу високи трошкови спровођења осигурања.

Посматрано укупно за сва друштва у Србији која се баве пословима осигурања остварен је позитиван нето резултат и позитиван принос на укупну активу друштава од 2,3%, што је резултат оствареног нето добитка у сектору осигурања.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рачуну, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2007. години износио 96,87%, а у 2008. години 103,18%. Показатељ који мери ликвидност као однос брже утрживе активе (акције којима се тргује на организованом тржишту, друге хартије од вредности расположиве за продају којима се тргује на организованом тржишту, хартије од вредности издате од стране државе, централне банке, међународних финансијских институција и готовински еквиваленти и готовина) и краткорочних обавеза износи 43,76% у 2008. години, као последице стања на берзанском тржишту.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2007. години износио 276,46%, а у 2008. години 197,45%. Такође, показатељ који мери однос брже утрживе активе и краткорочних обавеза у 2008. години је износио 263,61%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ како краткорочних средстава умањених за залихе, тако и тзв. брже утрживе активе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

² Број уговорених осигурања у 2008. год. достиже број од 433.676 осигурања (у 2007. години 346.351 осигурања) што је пораст од 142% у односу на 2004. годину, док је укупна премија животних осигурања у 2008. години у односу на 2004. год. забележила стопу раста од чак 277%.

Закључак

Из упоредних показатеља се могу издвојити следеће промене на тржишту осигурања у 2008.години у односу на претходну годину:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 20,1% и то са 70,6 млрд. динара на 84,8 млрд. динара,
- Остварено је повећање капитала од 2,6 % , тј. са 24,7 млрд. динара на 25,3 млрд. динара,
- Остварено је повећање техничких резерви од 30,3%, уз с једне стране њихову покривеност у животним осигурањима, а с друге стране непотпуну покривеност у неживотним осигурањима,
- Укупна премија која је у 2004. год. износила 22,6 млрд. динара, 2005. год. – 34,7 млрд. динара, 2006. год.- 38,3 млрд.дин., у 2007. год. - 44,8 млрд.дин., у 2008. годинини достигла је ниво од 52,2 млрд.дин. уз стопу раста од 16,5%,
- Учешће неживотних осигурања од 87,8% у укупној премији је и даље доминантно. Значајан пораст у оквиру неживотних осигурања по стопи од 27,9% бележи осигурање моторних возила – каско, као и добровољно здравствено осигурање по стопи од 22,9%,
- Благо повећано учешће животних осигурања у укупној премији са 11% у 2007. год. на 12,2% у 2008. год. и даље је далеко од просека 27 земаља чланица Европске уније у којима ово учешће око 63%, као и у поређењу са Мађарском 56%, Словенијом 32% и Хрватском 27%,
- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је, као и у 2007. години умерена, са тенденцијом даљег смањивања,
- Број друштава за осигурање повећан је са 20 на 24, уз повећање броја запослених на 11.713 по стопи од 20,8%.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку, је корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерне контроле, унапређење управљање ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.